

Devizas: **Š.V.E.N.T.E.**
(Šilutės viešųjų erdvių naujos traktuotės eksponavimas)

ATVIRAS ŠILUTĖS MIESTO ŠILOKARČEMOS KVARTALO
ARCHITEKTŪRINĖS – URBANISTINĖS IDĖJOS KONKURSAS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Devizas: **Š.V.E.N.T.E.** (Šilutės viešųjų erdvių naujos traktuotės eksponavimas).

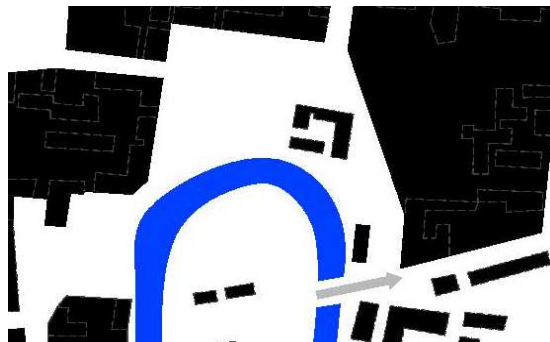
ATVIRAS ŠILUTĖS MIESTO ŠILOKARČEMOS KVARTALO
ARCHITEKTŪRINĖS – URBANISTINĖS IDĖJOS KONKURSAS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

ISTORINĖS, GAMTINĖS PRIELAIDOS

Šilutės miestas, turintis unikalias daugiakultūrinės Mažosios Lietuvos tradicijas, natūraliai susiformavo iš kelių gretimų kaimų konglomerato, išlaikė netradicinės struktūros požymius iki šių dienų. Gamtos duotybės istorijos bėgyje būdavo puikiai panaudojamos (pav.1). Galimybė pasiekti miesto centrą laivu ir iš jo prekiauti, taipogi patogių prekybinių sausumos kelių susikirtimo gretimybė lėmė "Žuvų turgaus", pagrindinės turgaus aikštės bei užėigos „Šilokarčema“ (Heydekrug) atsiradimą ir visos gyvenvietės plėtrą (projekto grafiniėje dalyje pateiktas miesto urbanistinės raidos schemų algoritmas).

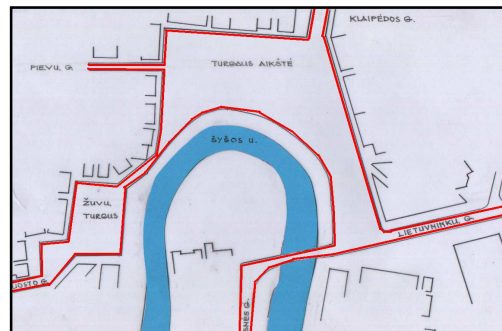
Pav.1. Pagrindinių miesto viešųjų erdvių su statiniais jose susiformavimas istorijos bėgyje.

ESANTI ERDVINĖ STRUKTŪRA

Šilutės miestas turi visą eilę unikalių užstatymą formuojančių identiteto savybių. Šiame konkursiniame pasiūlyme jos yra pastebimos, apibrėžiamos ir išryškiamos:

1. Sistemos pagrindą sudaro istorinė gatvių bei viešųjų erdvių jungtis, kurioje, šalia antropogeninių struktūrų kompozicijoje betarpiškai dalyvauja ir natūrali gamta. Unikalus Šyšos upės vingis ir jo želdiniai - įspūdinga centrinės dalies žalioji dominantė.
2. Miesto užstatymo morfotipas pulsuojančiai kinta (pavieniai, atskiri statiniai, taškinės vilos, mišrus užstatymas, sutankėjantis ties buvusiais centrais, perimetru apjuosiantis aikščių kraštines) punktyriškai atspindėdamas istorinių gyvenviečių struktūrą.
3. Ypač įdomios gatvių ir viešųjų erdvių jungtys ir perėjimai (pav.2). Atvykstant iš įvairių pusių, miestui jos atsiveria savitai ir labai skirtingai:

- Uosto ir Žuvų gatvių erdvės link centro auga „laiptuotai“: iš pradžių patenka į jaukią priešerdvę, susisiekiančią su kiek didesniu „Žuvų turgumi“, dar vėliau – per siaurą „kaklelį“ išsilieja į išlankią pagrindinę miesto turgaus aikštę.
- Lietuvninkų gatvė, jungianti buvusias gyvenvietes, ties Šojaus dvaro rūmais nuosekliai išplatėja ir trapeicine „piltuvėlio“ forma įsilieja į pagrindinę miesto turgaus aikštę.
- Klaipėdos ir Pievų gatvės į didžiąją aikštės erdvę atsiveria viduramžių senamiesčio principu – joms būdingas staigus erdvių pokytis.

Pav.2. Viešųjų erdvių emocinio suvokimo kaitos schema.

ARCHITEKTŪRINĖ IDĖJA

(Vertinimo kriterijus 16.1. pagarba (kokybiškas santykis) kultūros paveldo ir aplinkos apsaugos aspektams).

(Vertinimo kriterijus 16.4. urbanistinės erdvinės struktūros kokybė).*

Aprašytosios istorinės, gamtinės aplinkybės bei erdvinės struktūros raidos analizė įtakojo projektinių pasiūlymų sprendinius. Naują architektūros kokybę ir modernaus gyvenimo poreikius siūlome betarpiškai sieti su pagarba praeičiai ir kultūros vertybėms. Siūlome harmonizuoti ir išryškinti istoriškai besiklostančią urbanistinę sistemą, viešąsias erdves ir gatvių tinklą integruojant į vieningą darnią sistemą. Siekiame atkurti istorinių erdvių vertes, išryškinti specifinį jų charakterį bei pritaikyti šiuolaikiniams socialiniams - funkciniais poreikiams. Nagrinėdami centrinę miesto dalį, siūlome neužbaigtas gatvių išklotines papildyti konkrečios vietos morfotipą atitinkančiais pastatais. Ypatingą dėmesį skiriame savivaldybės bei kultūros namų kompleksų kontekstualizavimui. Kultūros namų rekonstrukcijos metu siūlome palikti pagrindinės salės tūrį, o aplink jį suformuoti naujas modernias pagalbines patalpas. Naujosios plėtros tūris turėtų būti projektuojamas kaip lengvas, modernus stiklinis parko paviljonas. Savivaldybės pastato atsitraukimą nuo istorinio perimetro siūlome kompensuoti nauju moderniu tūriu prie gatvių susikirtimo kampo. Susidariusį vidinį atriumą siūlome perdngti stiklo stogu. Miesto gatvių audinio užbaigtumas natūraliai artikuliuos ir išryškins viešąsias erdves, sustiprins jų reikšmę, jos taps svarbiomis miesto formantėmis, pagrindine identiteto dalimi.

KONKURSO TIKSLO ĮGYVENDINIMAS

(Konkurso uždavinys – a) pasiūlyti Šilokarčemos centrinės dalies erdvinę kompozicinę schemą, užtikrinančią viešų erdvių kokybišką suformavimą ir panaudojimą).

Urbanistinės struktūros raidos ateitį suvokiame kaip natūralią istorijos bėgyje vykusią formavimosi procesų tąsą, nepertraukiamą miesto vieningos kompozicijos kūrimo siekį. Kasdienybės rutiną keičiantis proginių mugių šurmulyms simbolizuoja humaniškosios egzistencijos esmę, „gyvenimo šventės“ idėjos kūrimą. Dirbantis žmogus gyvena ŠVENTE, jos laukimu. Šį imperatyvą užkoduotas ir pasiūlymo devizė: **Š.V.E.N.T.E.** Galimas iššifravimas ir paraidžiui - Šilutės viešųjų erdvių naujos traktuotės eksponavimas.

VIEŠŪJŲ ERDVIŲ PANAUDOJIMAS

(Vertinimo kriterijus 16.2. sprendinių funkcionalumas).

(Vertinimo kriterijus 16.3. universalus viešų urbanistinių erdvių (ir statinių) pritaikymo pobūdis).

Pagrindinė miesto turgaus aikštė gali būti panaudojama labai universaliai: kasdienio gyvenimo judėjimui, reprezentacijai, šventėms, proginėms mugėms. Siūlome atkurti istorinę natūralaus akmens (bruko) dangą, kuri turėtų sietis ir su krantine formuojačiu, taipogi akmenimis sutvirtintu apsauginiu pylimu. Remiantis istorine medžiaga, aikštės plote moderniomis priemonėmis siūlome atkurti buvusius statinius (universalios paskirties pavilijonus bei čia stovėjusią pačią „**ŠILOKARČEMĄ**“). Šie sprendimai padėtų suvaldyti šiuo metu esančias perdėm dideles, sunkiai artikuliuojamas erdves, padidintų jų atraktyvumą. Suformuotoje „Žuvų turgaus“ erdvėje galėtų ir ateityje vykti tradicinė prekyba. Tam tikslui išryškinti siūlome atgaivinti upės laivybą. Stiebų gausa puikiai papildytų tradiciškai vyravusį išraiškingą krantinių siluetą (pav.3). Šyšos vingyje, kaip atsvarą kietai aikščių dangai, siūlome įrengti laisvo planavimo skverą su renginių amfiteatru. Viešas erdves su žaliuoju plotu siūlome sujungti pakeliamaisiais tilteliais.

ŽYMIAUSIŲ ŽMONIŲ ATMINIMAS

(Konkurso uždavinys - b) pasiūlyti nagrinėjamos teritorijos erdvėse sprendimus,

kurie įprasmintų su Šilutės miestu susijusių žymiausių žmonių atminimą, atspindėtų miesto istoriją).

Svarbioje miesto dalyje, ties išraiškingu Rusnės gatvės posūkiu, šalia tilto siūlome pastatyti specialią akcentinę stelą atspindinčią Šilutės miesto istoriją. Šis dekoratyvinis elementas galėtų tapti savotišku įvadu į „Šilutės Atminties skverą“, kurį siūlome įkurti Šyšos vingyje šalia minėto renginių amfiteatro. Visa teritorija galėtų būti sutvarkyta įrengiant pasivaikščiojimo takelius, specialiai suformuotose aikštelėse numatant vietas meno kūriniais, skirtiems žymiausių žmonių atminimui. Į stelos kompozicinę aplinką siūlome įkomponuoti ir 1923 sausio 15-19 d. Klaipėdos krašto prijungimo prie Lietuvos paminklą, iškeliant jį iš siūlomos užstatyti erdvės prieš savivaldybės pastatą.

LAIKINA PREKYBA

(Konkurso uždavinys – c) numatyti vietas laikinoms prekybos vietoms (palapinėms, tentams ar kt.) bei laikiniams biotualetams įrengti renginių metu;

Projekte numatytas viešųjų erdvių panaudojimas renginių metu. Urbanistinis planavimas suteikia galimybes universaliems įvairiausių prekybos įrenginių pastatymo variantams. Pateiktoje schemoje parodytas vienas iš galimų nedidelių scenų, prekybos palapinių, laikinų tentų, vaišių stalų ir biotualetų išdėstymo sprendimų švenčių ir mugių metu. Šių įrenginių komponavimas erdvėje galėtų būti pagrįstas Šilutės kraštui būdinga geometriškai taisyklinga tvarka („ordnung“), orientuojant vizualius ryšius link Šyšos upės krantinių, formuojant funkcionalių prekių atvežimo bei pirkėjų judėjimo kelius (pav.4). Laikinus biotualetus siūlome grupuoti formuojant lokalius kiemelius kuo nuošalesnėse renginių vietose, juos aptveriant ir pridengiant laikinomis, paaukštintomis sienelėmis. Ateityje, rekonstruojant šalia esančius pastatus, siūlytume juose įrenginėti ir stacionarius viešuosius tualetus. Toks sprendimas ilgainiui leistų sumažinti laikinų biotualetų panaudojimą iki minimumo, užtikrintų ir palengvintų miesto sanitarinės kokybės priežiūrą.

TRANSPORTO SISTEMA

(Konkurso uždavinys - d) parengti pasiūlymus transporto, dviračių ir pėsčiųjų takų tinklo pertvarkymui, numatant transporto priemonių stovėjimo organizavimą įprastinių ir masinių renginių metu).

Remdamiesi patvirtintu Šilutės miesto bendruoju planu ir šio konkursinio projekto idėjomis, siūlome išvystyti ir išryškinti pėsčiųjų bei dviračių takų sistemą, integruotą į bendrą miesto bei aplinkinių teritorijų transporto schemą. Pylimų viršuje siūlome išsaugoti miestiečių pamėgtus pėsčiųjų pasivaikščiojimo takus. Gen. planyje yra parodyti pagrindiniai dviračių takai. Taipogi numatome transporto priemonių stovėjimo organizavimą kasdienybėje ir masinių renginių metu. Jeigu kasdieniame gyvenime viešųjų erdvių atkarpos gali būti naudojamos pėsčiųjų, dviračių bei „nuramintam“ visuomeninių bei privačių automobilių eismui, tai švenčių metu visą automobilių eismą būtina nukreipti kitomis gatvėmis, stovėjimui panaudojant mieste esančias laisvas teritorijas. Renginių metu bus uždaromos atskiros gatvių trasos. Tai priklausys nuo renginio masto ir užimamo ploto. Specialūs parkavimo plotai renginių metu nenumatomi, kadangi 500 metrų pasiekiamumo spinduliu automobilių stovėjimas būtų organizuotas esamose gatvėse ir stovėjimo aikštelėse. Be to remiantis Šilutės rajono bendrojo plano sprendimais Šilutės miestui, senamiesčio teritorija ir jos užstatymo pobūdis neturi jokių realių galimybių įrengti reikiamą automobilių stovėjimo vietų skaičių ir automobilių stovėjimas senamiesčio teritorijoje turi būti apmokestintas.

* Aiškinamajame rašte užduočių vertinimo patogumui pateikiamos konkurso sąlygų citatos.

Pav. 3. Istorinė aikščių bruko danga, buvę statiniai, laivų siluetai.

Pav. 4. Tradicinis Šyšos upės krantinių formavimas.